

4. Kocherhan M. P. (2001). Vstup do movoznavstva: Pidruchnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchych navchalnykh zakladiv. [Introduction to Linguistics: A textbook for students of philological specialties of higher educational institutions]. Kyiv : Vydavnychi tsestr "Akademiia". 368 s. [in Ukrainian].
5. Suchasna ukrainska mova. (1997). Pidruchnyk / O. D. Ponomariv, V. V. Rizun, L. Yu. Shevchenko ta in. [Modern Ukrainian language]. Kyiv : Lybid. 400 s. [in Ukrainian].
6. Suchasna ukrainska literaturna mova. (2002). Pidruchnyk / A. P. Hryshchenko, L. I. Matsko, M. Ya. Pliushch ta in. 3-tie vyd., dopov. [Modern Ukrainian literary language]. Kyiv : Vyshcha shk. 439 s. [in Ukrainian].
7. Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam): metodychni rekomendatsii do provedennia praktychnykh zaniat ta orhanyzatsii samostiinoi roboty z navchalnoi dysypliny "Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam)" (2023) / uklad. Tetiana Krupenova. [Ukrainian language (for professional purposes): methodological recommendations for conducting practical classes and organizing independent work in the discipline "Ukrainian language (for professional purposes)". Odesa. 60 s. [in Ukrainian].
8. Shevchuk S. (2023). Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam : pidruchnyk. [Ukrainian language for professional purposes: a textbook]. Kyiv : Alerta. 536 s. [in Ukrainian].
9. Natalia Demydenko. Pes Patron. [Natalia Demydenko. Dog Patron]. URL : <https://kazka.in/fairytales/nataliya-demydenko/pes-patron.html> [in Ukrainian].
10. Multiserial. [Cartoon series]. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=GCnECurqYuk> [in Ukrainian].
11. Ukrainska rukhanka "Pes Patron". [The Ukrainian dance "Dog Patron"]. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=niUr1DZM-jZw> [in Ukrainian].

I. Kupina, K. Hnatovska. Enriching the vocabulary of senior preschool children by means of expressive vocabulary

Today in Ukraine, the issues of safety and preservation of children's lives remain a priority in the field of preschool education. The challenges of our time, the armed aggression of a neighboring state, and martial law have significantly affected the development and functioning of this sector. Despite the extremely difficult conditions, preschool education institutions continue to operate, ensure the quality organization of the educational process, create materials for parents, including information on modern software, video and printed resources from practical experience, designed to help establish effective communication with children.

The article reveals the key aspects of enriching the vocabulary of senior preschool children. The relevance of the problem is determined, based on the analysis of scientific and methodological sources and regulatory documents governing the activities of preschool education institutions, the content of the concepts of «preschool education», «child's vocabulary», «expressive vocabulary» is clarified. The system of classes aimed at expanding children's vocabulary with the help of expressive vocabulary is described and its effectiveness is analyzed. The emphasis is placed on the importance of tropes in the development of speech of senior preschool children, and the expediency of the proposed lessons is substantiated.

The study notes that methodological work in the context of children's speech development, as well as the importance of figurative language in their mental formation, are important. Expressive vocabulary contributes to the formation of children's imagination, creative thinking and linguistic identity.

The study also emphasizes the expediency of deeper elaboration of the content of work with tropes in educational programs, in particular, the development of speech skills necessary for the free and appropriate use of expressive vocabulary in children's speech.

Key words: senior preschool age, vocabulary, set of exercises, preschool education, expressive vocabulary, artistic means, tropes, hyperbole, metaphor, litany.

УДК 371.1.37

DOI <https://doi.org/https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.104.14>

Миргород В. О.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У статті здійснюється теоретичний аналіз поняття «культура мовлення». Основою дослідження є виділення основних ознак, аспектів та особливостей культури мовлення викладача, дослідження впливу культури мовлення педагога на навчальний процес, та взаємодію викладача з аудиторією.

Культура мовлення – це складне поняття, яке включає в себе майстерне використання, як вербальних, так і не вербальних засобів для досягнення цілей комунікацій, з урахуванням змісту та обставин спілкування. Вираз «мовлення педагога» вживається тоді, коли мова йде про усне мовлення викладача або вчителя. Перед викладачем стоять важливі цілі та професійна та педагогічні вимоги, які досягаються різними способами та засобами, не останнім з яких є мовлення. Викладач несе велику відповідальність за те, що він говорить, і як він говорить. З цієї причини мовлення викладача є основоположним елементом його педагогічної майстерності.

Проблема педагогічного мовлення може бути розглянута в двох аспектах. Перший стосується міждисциплінарної науки психолінгвістики. виходячи з нього, основна увага має бути приділена мовленнєвій та немовленнєвій поведінці комунікантів, взаємодії мови та мислення, питанням формування, інтерпретації, та сприйняття мовлення, а також питанням сприйняття мовцями висловлювань, в залежності від їх граматичної форми та ін.

Другим аспектом є психоакустичний, який зосереджується на голосовому звучанні, акустичних та тембрових можливостях мовного голосу. Викладач повинен неупинно розвивати та удосконалювати психофізіологічні можливості його голосового апарату. Для викладача важливо досягти сильного та виразного звучання голосу, розвинути управління своїм голосом, а також покращити дикцію.

Культура мовлення є важливою рисою педагогічної майстерності викладача, оскільки саме за допомогою мовлення педагог досягає основних цілей та задач. Ефективність мовлення викладача багато в чому залежить від вміння викладача правильно обрати мовленнєвий засіб, оригінальний спосіб вираження думки, вміння побудувати, заохотити та змотивувати аудиторію до ведення діалогу, а також вибудувати свій власний, індивідуальний стиль.

Ключові слова: культура мовлення, культура мовлення педагога, мовлення, психолінгвістика, діалогічне та монологічне мовлення

В умовах євроінтеграційних тенденцій розвитку сучасної української педагогічної освіти проблема культури мовлення викладачів набуває все більшої актуальності. Постійне та безперервне оновлення освітньої парадигми вимагає від університетів підготовки конкурентоспроможних, ринково-орієнтованих кадрів, спроможних професійно, швидко та творчо працювати в різних галузях суспільного життя. Важливою умовою підготовки майбутніх спеціалістів є успішна комунікація між ними та викладацьким складом вищої школи.

Сучасне інформаційне суспільство висуває високі вимоги до комунікативних і мовленнєвих здібностей особистості, а заклади освіти мають сприяти розвитку цих навичок у педагогів. Викладач повинен володіти майстерністю ефективного спілкування, здатністю переконливо висловлювати думки, впливаючи тим самим на слухачів, проводити педагогічні тренінги, науково-популярні презентації та виступати перед аудиторією. Цей факт надзвичайно актуалізує проблему культури мовлення викладача та вдосконалення її для роботи у нових соціокультурних умовах.

Культурі мовлення педагога приділяється багато уваги в різних галузях науки: педагогіці, етиці, психології. Педагогічне мовлення, як складова педагогічної майстерності викладача розглядалося в працях таких вчених, як Н. Бабич, І. Зязюна, М. Ільяша, Т. Калужної, М. Михнюка, Т. Мішеніна, В. Пасенка, В. Сидоренка, В. Сухомлинського та ін. Ці науковці вказали на необхідність покращення культури мовлення будь-якої особистості в будь-якій професійній сфері, зокрема, педагогічній.

Однак, залишається недостатньо вивченим питання мовленнєвого впливу в освітньому процесі, а також ефективності методів покращення мовленнєвої культури особистості, що є важливою складовою педагогічної майстерності будь-якого викладача.

Мета дослідження – здійснюється теоретичний аналіз поняття «культура мовлення». Основою дослідження є виділення основних ознак, аспектів та особливостей культури мовлення викладача, дослідження впливу культури мовлення педагога на навчальний процес, та взаємодію викладача з аудиторією.

Окрім цього, дослідження спирається на вже наявні наукові джерела з даного питання. Основну увагу було зосереджено на аспектах, які ще не є повністю дослідженими, а також наведені цитати науковців з питань та проблем, які раніше вже освітлювалися.

За визначенням професора І. Зязюна, педагогічна майстерність, – це комплекс властивостей особистості, який забезпечує самоорганізацію професійної діяльності високого рівня на рефлексивній основі [8, с. 30]. До такого роду характерних рис належить професійна компетентність викладача його педагогічна техніка і здібності – вміння співпрацювати з аудиторією, володіння вербальними та невербальними засобами впливу на аудиторію, а також вміння тримати себе та чітко і точно доносити інформацію до слухачів.

Як бачимо, неабиякого значення у взаєминах викладача зі студентами набуває характер і стиль спілкування, які повинні характеризуватися доброзичливістю, повагою до гідності, вимогливістю, правдивістю та педагогічно обґрунтованою виразністю комунікації [2].

Надаючи визначення поняттю «культура мовлення», С. Шевчук та І. Клименко зазначають, що культура мовлення – це «досконале володіння літературною мовою, її нормами в процесі мовленнєвої діяльності» та «невід’ємна складова загальної культури особистості» [9, с. 68].

В посібнику «Культура української фахової мови» поняття культура мовлення розглядається як галузь прикладного мовознавства, лінгводидактична наука, що «вивчає стан і статус (критерії, типологію) норм сучасної української мови в конкретну епоху та рівень лінгвістичної компетенції сучасних мовців, соціальний та особистісний аспекти їх культуромовної діяльності» [4, с. 7]. Окрім цього зазначається, що «культура мовлення є свідченням особистісного рівня кожної особистості, того, яку вона створює навколо себе вербальну комунікативну ситуацію».

Отже, на основі вищенаведеного, можемо зробити висновок, що культура мовлення – це складне поняття, яке включає в себе майстерне використання, як вербальних, так і не вербальних засобів для досягнення цілей комунікацій, з урахуванням змісту та обставин спілкування.

Вираз «мовлення педагога» вживається тоді, коли мова йде про усне мовлення викладача або вчителя. Перед викладачем стоять важливі цілі, професійні та педагогічні вимоги, які досягаються різними способами та засобами, не останнім з яких є мовлення. Викладач несе велику відповідальність за те, що він говорить, і як він говорить. З цієї причини мовлення викладача є основоположним елементом його педагогічної майстерності [5].

Серед цілей, які повинні бути досягнуті, можна виділити, зокрема, необхідність побудови продуктивної та інформативної комунікації між педагогом та студентами; передача, сприйняття та фіксація отриманих знань у процесі навчання; а також потребу логічно та послідовно продумати та організувати педагогічну та практичну діяльність викладача.

Культура мовлення педагога визначається багатогранністю, оскільки включає в себе складові різних наук, таких як етика, психологія, риторика. В свою чергу, ці дисципліни збагачують та конкретизують мовленнєву культуру, що в результаті призводить до успішної реалізації мети та завдань навчального процесу. Адже студенти завжди звертають особливу увагу не лише на зовнішній вигляд викладача, а і на те як він поводить себе в тій, чи іншій ситуації, а головне, як говорить. Усне мовлення, на відміну від писемного, є основою викладацької діяльності.

Під усним мовленням розуміється не лише сам процес говоріння, а і його результат, який виражається у вигляді монологічного або діалогічного мовлення. Монолог, з психологічної точки зору, вважається більш складним для викладача, оскільки зв'язний та чіткий монолог вимагає від педагога логічного та послідовного викладення думок, аналізу поданого матеріалу, а також контролю над тим, як студенти сприймають надану їм інформацію [3].

Діалог же, з психологічної точки зору, є вмотивованим явищем. Але в навчальному процесі мотив не завжди наявний. Тому завданням викладача є задати такі обставини, за яких студенти не лише погодилися вести діалог, а самі б його заохочували. Ця мета досягається шляхом створення сприятливого психологічного клімату в аудиторії, довірчих та доброзичливих стосунків зі студентами, мотивації їх виказувати свої думки, бути вислуханими та слухати інших [2].

Варто зазначити, що і діалог, і монолог характеризуються зверненістю, тобто умовою комунікації є безпосередній контакт її учасників та їх обов'язкова обізнаність в обставинах, умовах та цілях спілкування. Зорове сприйняття також є важливою рисою. В діалозі завжди є елемент незакінченості, коли вербальні сигнали доповнюються невербальними (жестами, контактом очей, позами співрозмовників). Вони є важливими, оскільки мовці за допомогою них виражають свої почуття та емоції, а тому їх не можна ігнорувати. І, головне, в діалозі не тільки говорити, а і слухати, адже діалогічне мовлення завжди має двосторонній характер. Отже, завдання кожного викладача розвивати в учнях уміння говорити, уміння слухати, сприймати невербальні сигнали співрозмовника, а також проявляти ініціативу та заохочувати, аби діалог був живим та цікавим для обох мовців [3].

Взагалі проблема педагогічного мовлення може бути розглянута в двох аспектах. Перший стосується міждисциплінарної науки психолінгвістики. Відповідно до нього, основна увага має бути приділена мовленнєвій та немовленнєвій поведінці мовців, взаємодії мови та мислення, питанням формування, інтерпретації, та сприйняття мовлення, а також питанням сприйняття мовцями висловлювань, в залежності від їх граматичної форми та ін. [3]

Виходячи з цього, культура мовлення викладача має ґрунтуватися на наступних ознаках: правильність, точність, різноманітність, чистота, доцільність та виразність.

Правильність мовлення ґрунтується на відповідності всім прийнятим орфоепічним, лексичним, орфографічним та граматичним нормам. Завдяки правильному вживанню норм та правил наголошування, слововживання, словотворення та ін. викладач реалізовує в повному обсязі інформаційно-інформативну функцію мовлення, завдяки якій здійснюється вплив на аудиторію [7].

Однак, Н. Бабич наголошує, що культура мовлення не може зводитися лише до критерію правильності, оскільки «говорити правильно ще не значить говорити добре – для доброго мовлення необхідне вміння відібрати в конкретній ситуації спілкування найбільш доречний, стилістично й експресивно виправданий варіант (якщо він існує) літературної мови» [1]

Точність мовлення зводиться до принципу «називай речі своїми іменами». Адекватне співвідношення висловлювань з дійсними умовами комунікації включає ретельний добір жанру текстів, умов і середовища спілкування, його стилістичного забарвлення та залежить від культурного й освітнього рівня мовців, їхньої обізнаності з темою, комунікативних намірів (чи доцільно прямо називати речі своїми іменами), активного словникового запасу, вибору слів і висловів, а також уміння співвідносити слово з предметом, ознакою чи явищем. Точність мовлення викладача виявляється у використанні слів відповідно до їхніх значень, що сприяє формуванню звички чітко й однозначно висловлювати свої думки [7].

Різнманітність полягає у можливості висловити свою думку багатьма різними способами і засобами. Кожен викладач повинен володіти мовним багатством свого народу, лексичним арсеналом літературної мови, вміти використовувати різні мовні одиниці, стилістично обґрунтувати використання словосполучень та речень, а також постійно прагнути до вдосконалення і збагачення свого мовлення [7].

Чистота мовлення виражається в досконалості усіх складових мовлення, відсутності недоречних іншомовних запозичень, нехарактерних для української мови, невикористанні позалітературних елементів – діалектизмів, вульгаризмів, канцеляризмів, плеоназмів, макаронізмів, штамів, слів-паразитів. Окрім цього чистота мовлення полягає і в інтонаційному аспекті, тобто відсутності брутальних, лайливих тонів. Чистота досягається завдяки мовній грамотності, мовному чуттю викладача та сформованій системі мовних установок [1].

Доцільність, тобто відповідність мовлення цілям та обставинам спілкування, а також змісту того, що висловлюється. «За законом єдності змісту і форми (плану змісту і плану вираження) однорідність експресивно-стильової тональності зобов'язує контролювати і словесно-виражальні, і структурноінтонаційні мовні та екстралінгвальні засоби виразності» [7, с. 65]. Комунікативна доцільність формує соціолінгвістичні і прагматичні норми мовлення, тобто мовець добирає такі способи і засоби мовлення, які відповідають соціальному статусу співрозмовника, а також висловлюється у відповідності з правилами спілкування.

Виразність досягається шляхом підбору оригінальних та незвичних способів вираження думок з метою ефективного впливу на аудиторію. Тобто мовець із всього арсеналу виражальних засобів художнього та звукового мовлення обирає такий, який найбільше приверне увагу співрозмовників до сказаного. На думку Т. Мішеніної, «розвиток виразності мовлення майбутніх учителів філологічних спеціальностей як складник фахової підготовки передбачає сформованість предметної компетенції щодо фонічних засобів у мовленнєвій діяльності; інтонаційно-кolorитній тональності слова і фрази; залежності тональності від стилю мовлення; особливостей структури мовлення: ритму, мелодії, темпу, інтонування, паузи, тембру; іронії як тропу й тону мовлення; пародіювання; мовних і позамовних чинників інтонаційного малюнку мовлення; комунікативно-стилістичних функцій жестів і міміки» [6].

Тобто кожен викладач має досягти такого рівня майстерності мовлення, при якому його творчі здібності, техніка досягнення художньої та логічної довершеності під час проведення виступу перед аудиторією, рівень усної та писемної мови дозволяють йому досягти максимального впливу на слухачів.

Психолінгвістичний аспект мовлення викладача був викладений і в працях В. О. Сухомлинського, який наголошував що, мовлення педагога є основним показником його педагогічної культури, його самоутвердження та самовираження. Василь Олександрович розробив правила мовлення вчителя, де особливу увагу приділяв чистоті мовлення, а саме відсутності лайливості, брутальності та непристойності у висловленнях, а також необхідності педагога бути чесним та щирим у своїх висловленнях [3].

Другим аспектом є психоакустичний аспект, який зосереджується на голосовому звучанні, акустичних та тембрових можливостях мовного голосу. Викладач повинен неупинно розвивати та удосконалювати психофізіологічні можливості його голосового апарату. Для викладача важливо досягти сильного та виразного звучання голосу, розвинути управління своїм голосом, а також покращити дикцію [3].

Варто наголосити на тому, що кожен викладач має прагнути до вдосконалення своїх знань, вмінь та навичок. Удосконалення голосу та дикції є важливим для педагога, оскільки чітка, виразна й добре поставлена мова сприяє ефективному сприйняттю навчального матеріалу студентами. Гарна дикція допомагає уникати непорозумінь, а добре поставлений голос дозволяє викладачеві утримувати увагу аудиторії та передавати інформацію з необхідною емоційною виразністю. Крім того, правильне володіння голосом зменшує навантаження на зв'язки та запобігає втомі під час тривалого мовлення.

Також важливою є інтонація (розстановка пауз, мелодика, темп, наголоси, тембр голосу). Кожна думка повинна бути правильною і чітко виказана, для того, щоб слухач її вірно зрозумів. Для професійного спілкування необхідні навички застосування акустичних засобів впливу на аудиторію, а також вміння правильно декодувати інтонації співрозмовника [5].

Загалом, розвиток усіх цих вмінь та навичок потребує великої кількості часу та зусиль від педагога. Культура мовлення не з'являється сама по собі, це результат важкої та довготривалої внутрішньої роботи. Навіть наявність вродженого таланту не виключає необхідності постійно розвиватися та опановувати всі таємниці ораторського мистецтва, вчитися ефективно вибудовувати спілкування та дотримуватися всіх норм та правил педагогічної майстерності.

На думку В. Сидоренко, «за досконалого володіння мовою вчитель-словесник спроможний передавати все багатство думок і почуттів, продукувати власні й загальнолюдські ціннісно-світоглядні орієнтири, своє світосприйняття і світовідчуття, реалізовувати інформативний, експресивний, міжособистісний, прескриптивний, інтерактивний аспекти навчання [9, с. 40].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, культура мовлення – це широке та складне поняття, яке включає в себе відповідність мовлення всім прийнятим орфоепічним, лексичним, орфографічним та граматичним нормам, вміння використовувати слова відповідно до їхніх значень, чітко й однозначно висловлювати свої думки, активне використання вербальних та невербальних сигналів, використання активних компонентів усного мовлення – інтонації, темпу, тону, правильної розстановки пауз, дикції.

Культура мовлення є важливою рисою педагогічної майстерності викладача, оскільки саме за допомогою мовлення педагог досягає основних цілей та задач. Ефективність мовлення викладача багато в чому залежить від вміння викладача правильно обрати мовленнєвий засіб, оригінальний спосіб вираження думки, вміння побудувати, заохотити та змотивувати аудиторію до ведення діалогу, а також вибудувати свій власний, індивідуальний стиль. Цей процес є дуже важким та тривалим, оскільки вимагає великої кількості часу та зусиль, однак він є необхідним для кожного викладача, як основа для побудови довірчих, рівноправних та партнерських стосунків зі студентами.

Використана література:

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
2. Зязюн І. А., Крамушченко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність : підручник. / за ред. Зязюна І. А. – 2-ге вид. 2004. 422 с.
3. Калюжна Т. Г. Культура педагогічного мовлення : методичні рекомендації. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 51 с.
4. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : Навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
5. Михнюк М. І. Педагогічне мовлення як важлива складова професійної культури викладача спеціальних дисциплін. 2012. с. 3.
6. Мишеніна Т. М. Розвиток виразності мовлення на комунікативному етапі читацької діяльності майбутніх учителів філологічних спеціальностей. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_1_13
7. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення. Навч. посіб. Київ : «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. 184 с.
8. Сидоренко В. Формування акмелінгвістичної майстерності вчителя-словесника в системі неперервної педагогічної освіти. *Українська мова і література в школі: наук.-метод. журнал*. 2015. № 4. С. 39–48.
9. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 4-те вид. виправ. і доповнен. / за ред. С. В. Шевчук, І. В. Клименко. Київ : Алерта, 2014. 696 с.

References:

1. Babych N. D. (1990) *Osnovy kultury movlennia* [Basics of Language Culture]. Lviv : Svit. 232 s. [in Ukrainian].
2. Ziazun I. A., Kramushchenko L. V., Kryvonos I. F. (2004) *Pedahohichna maisternist* [Pedagogical Mastery]: pidruchnyk. / za red. Ziazuna I. A. – 2-he vyd. 422 s. [in Ukrainian].
3. Kaliuzhna T. H. (2011) *Kultura pedahohichnoho movlennia* [Pedagogical Speech Culture]: metodychni rekomendatsii. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova. 51 s. [in Ukrainian].
4. Matsko L. I. (2007) *Kultura ukrainskoi fakhovoi movy* [Culture of the Ukrainian Professional Language] : Navchalnyi posibnyk. Kyiv : VTs “Akademiia”. 360 s. [in Ukrainian].
5. Mykhniuk M. I. (2012) *Pedahohichne movlennia yak vazhlyva skladova profesiinoi kultury vykladacha spetsialnykh dystsyplin* [Pedagogical Speech as an Important Component of a Teacher’s Professional Culture in Specialized Disciplines]. s. 3 [in Ukrainian].
6. Mishenina T. M. (2015) *Rozvytok vyraznosti movlennia na komunikativnomu etapi chytatskoi diialnosti maibutnikh uchyteliv filolohichnykh spetsialnostei* [Development of Speech Expressiveness at the Communicative Stage of Reading Activity of Future Teachers of Philological Specialties]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. Vyp. 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_1_13 [in Ukrainian].
7. Pasyuk V. H. (2012) *Osnovy kultury movlennia* [Basics of Language Culture]. Navch. posib. Kyiv : “Vydavnytstvo “Tsentr uchbovoi literatury”. 184 s. [in Ukrainian].
8. Sydorenko V. (2015) *Formuvannia akmelinhvistychnoi maisternosti vchyteliaslovesnyka v systemi neperervnoi pedahohichnoi osvity* [Formation of AcmeLinguistic Mastery of a Language Teacher in the System of Continuous Pedagogical Education]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli: nauk.-metod. zhurnal*. № 4. S. 39–48 [in Ukrainian].
9. Shevchuk S. V. (2014) *Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam* [Ukrainian Language for Professional Purposes] : pidruchnyk. 4-te vyd. vyprav. i dopovnen. / za red. S. V. Shevchuk, I. V. Klymenko. Kyiv : Alerta. 696 s. [in Ukrainian].

V. Myrhorod. The speech culture of a lecturer as a component of their pedagogical mastery

This article presents a theoretical analysis of the concept of “speech culture”. The research focuses on identifying the main characteristics, aspects, and features of a lecturer’s speech culture, as well as examining its impact on the educational process and the lecturer’s interaction with the audience.

Speech culture is a complex concept that includes the skillful use of both verbal and non-verbal means of communication to achieve communicative goals, considering the content and circumstances of communication. The term “lecturer’s speech” is used when referring to the oral communication of a teacher or instructor. A lecturer is faced with important professional and pedagogical requirements, which are achieved through various means, one of the most important being speech. The lecturer bears great responsibility for what they say and how they say it. For this reason, a lecturer’s speech is a fundamental element of their pedagogical mastery.

The issue of pedagogical speech can be considered from two perspectives. The first relates to the interdisciplinary field of psycholinguistics, which focuses on the speech and non-speech behavior of communicators, the interaction between language and thinking, the processes of speech formation, interpretation, and perception, as well as the influence of grammatical structures on the reception of utterances.

The second aspect is psychoacoustic, which focuses on vocal sound production, the acoustic and timbral characteristics of speech. A lecturer must continuously develop and improve the psychophysiological capabilities of their vocal apparatus. It is crucial for lecturers to achieve a strong and expressive voice, develop control over their vocal delivery, and improve diction.

Speech culture is an essential feature of a lecturer’s pedagogical mastery, as it is through speech that educators achieve their primary goals and objectives. The effectiveness of a lecturer’s speech largely depends on their ability to select appropriate speech means, find original ways to express ideas, engage and motivate the audience to participate in dialogue, and develop their own individual style.

Key words: *speech culture, lecturer’s speech culture, speech, psycholinguistics, dialogic and monologic speech.*